

آب و هوا و محیط زیست از منظر قرآن کریم

گردآوری و تالیف

دکتر فریدون رادمنش

مکتر مرجان سالاری

پننده نسیم چناری

www.ketab.ir

فیفا

سرشناسه: رادمنش، فریدون، ۱۳۳۶ -

عنوان و نام پدیدآور: آب و هوا و محیط زیست از منظر قرآن کریم / گردآوری و تالیف فریدون

رادمنش، مرجان سالاری، نسیم چناری.

مشخصات نشر: تهران: سایلان، ۱۳۹۹. مشخصات ظاهری: ۲۸۷ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۴۴-۴۲-۱ وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع: آب، در قرآن

موضوع: Water -- Hadiths - Water in the Qur'an

موضوع: آب -- جنبه‌های مذهبی - اسلام - آب -- احادیث

موضوع: Water -- Religious aspects - Islam

موضوع: حفاظت محیط زیست -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Environmental protection -- Religious aspects - Islam

شناسه افزوده: سالاری، مرجان، ۱۳۳۵ -

شناسه افزوده: چناری، نسیم، ۱۳۳۵

رده بندی کنگره: ۱۰۴BP

رده بندی دیویی: ۱۵۹/۲۹۷ شماره کتابشناسی ملی: ۶۴۴۹۴۷۹

شناسنامه

عنوان: آب و هوا و محیط زیست از منظر قرآن کریم

گردآوری و تالیف:

دکتر فریدون رادمنش

دکتر مرجان سالاری

مهندس نسیم چناری

انتشارات: سایلان نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۴۴-۴۲-۱

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان تیراژ: ۲۰۰ جلد

۱۳	..... پیشگفتار
۱۷	..... فصل اول
۱۷	..... آب از نگاه قرآن
۱۸	..... مقدمه
۱۹	..... معنی لغوی آب
۱۹	..... آب در قرآن کریم احادیث معصومان
۲۱	..... واژه آب در قرآن کریم
۲۳	..... آب، اولین پدیده مادی
۲۴	..... آب، نعمت الهی
۲۴	..... آب، آیه الهی
۲۵	..... نقش آب در احیای زمین در قرآن
۲۶	..... منابع تأمین آب در قرآن
۳۰	..... اسرار علمی قرآن در مورد منشا آب های زیرزمین
۳۰	..... ۱-۱-۱ منشأ آبیانوسی آب های زیرزمینی
۳۱	..... ۱-۱-۲ ظهور آبهای زیرزمینی به وسیله تراکم بخار آب در زیرزمین
۳۱	..... ۱-۱-۳ منشأ جوی آب های زیرزمینی به وسیله نفوذ آب باران
۳۳	..... رازکوه ها در قرآن و نقش آنها در تصفیه آب
۳۴	..... ۱-۱-۴ سرچشمه نهرها
۳۴	..... ۱-۱-۵ تصفیه آب
۳۴	..... قرآن و صرفه جویی در آب
۳۶	..... قرآن و مدیریت آب
۳۷	..... اهمیت آب در قرآن

۴۰	.....	اهمیت چرخه آب در قرآن کریم
۴۲	.....	۱-۱-۶ نتیجه گیری
۴۲	.....	بارش باران و آفرینش گیاهان در قرآن کریم
۴۸	.....	مراحل شکل‌گیری ابر و بارش در قرآن کریم
۴۸	.....	۱-۱-۷ باران و تگرگ
۵۳	.....	نقش برق در بارندگی و رشد گیاه
۵۴	.....	میزان بارش بی‌آب درون زمین
۵۵	.....	علت قرمز شدن آب
۵۶	.....	۱-۱-۸ طوفان مه‌زین پس از قرمز شدن دریا
۵۷	.....	جدایی دو دریا
۶۰	.....	بررسی آیاتی پیرامون آب در قرآن
۷۲	.....	نقش آب در زندگی
۷۵	.....	نقش و فواید نهرها و رودها
۷۶	.....	باران و صفات خدا
۷۶	.....	۱-۱-۹ باران و حقانیت خدا
۷۶	.....	۱-۱-۱۰ باران و خالقیت خدا
۷۷	.....	۱-۱-۱۱ باران و رزاقیت خدا
۷۷	.....	۱-۱-۱۲ باران و علم خدا
۷۷	.....	۱-۱-۱۳ باران و قدرت خدا
۷۸	.....	۱-۱-۱۴ باران و لطف خدا
۷۸	.....	۱-۱-۱۵ باران و مشیت خدا
۷۸	.....	۱-۱-۱۶ باران و ولایت خدا
۷۸	.....	آلودگی آب
۷۹	.....	شفا و درمان بیماری‌ها با آب در قرآن
۸۲	.....	آب درمانی
۸۳	.....	۱-۱-۱۷ قرآن و آب درمانی

۸۴	۱-۱-۱۸ روش‌های «آب درمانی»
۸۵	فصل دوم
۸۵	خاک از دیدگاه قرآن
۸۷	مقدمه
۸۸	۱-۲ زمین در قرآن
۹۰	۲-۲ آیا در قرآن زمین مسطح است یا کروی؟
۹۱	۳-۲ مراحل به وجود آمدن (تکامل زمین) در قرآن کریم
۹۲	۴-۲ منشأ کوه زمین در قرآن
۹۴	۵-۲ هفت لایه زمین در قرآن
۹۶	۶-۲ حرکت زمین و لرزش در قرآن
۹۷	۷-۲ مساله حرکت وضعی زمین در قرآن
۹۸	۸-۲ حرکت انتقالی زمین در قرآن
۱۰۰	۹-۲ اشاره حضرت علی (ع) به معلق شدن زمین در فضا
۱۰۰	۱۰-۲ در مورد تاریخچه کوه زمین
۱۰۱	۱۱-۲ تأملی درباره محافظت شدن سیاره زمین در برابر اسام فضایی
۱۰۲	۱۲-۲ نحوه شکل‌گیری کوه‌ها و لایه لایه بودن زمین در دیدگاه قرآن کریم
۱۰۳	۱۳-۲ پیش‌بینی قرآن در مورد نقش کوه‌ها در انتقال امواج صوتی و دکل‌های صوتی
۱۰۴	۱۴-۲ اشاره قرآن به نقش کوه‌ها در جلوگیری از زمین لرزه و ثبات کوه‌ها
۱۰۵	۱۵-۲ سرنوشت نهایی کوه‌ها از دیدگاه قرآن کریم
۱۰۶	۱۶-۲ اشاره قرآن به وجود کوه‌های یخی
۱۰۷	۱۷-۲ ساختار کوه‌های آتشفشانی از دیدگاه قرآن کریم
۱۰۸	۱۸-۲ مواد سازنده بدن انسان در ستارگان و آفرینش انسان از خاک
۱۰۹	۱۹-۲ بحث فرسایش خاک در قرآن
۱۱۰	۲۰-۲ جدایی قاره‌ها در قرآن
۱۱۳	فصل سوم
۱۱۳	پدیده‌های جوی در قرآن کریم

۱۱۴	.....	مقدمه
۱۱۵	.....	۳-۱ ضرورت مطالعه هواشناسی
۱۱۷	.....	۳-۲ بررسی آیات هواشناسی در قرآن
۱۳۱	.....	۳-۳ باد و باران در قرآن
۱۳۲	.....	۳-۴-۱ استخراج آیات مربوط به باد و باران از جزء ۲۰ تا ۲۵
۱۳۷	.....	۳-۵ انواع ابرها
۱۳۸	.....	۳-۶ آثار و امای آب و هوا بر انسان از دیدگاه قرآن و روایات
۱۳۹	.....	۳-۷ نگاهی به برخی از تفاسیر مربوط به باد و باران:
۱۴۲	.....	۳-۸ آلودگی هوا
۱۴۴	.....	فصل چهارم
۱۴۴	.....	کشاورزی در قرآن و سخنان معصومان (علیهم السلام)
۱۴۵	.....	مقدمه
۱۴۶	.....	۴-۱ فضیلت کشاورزی
۱۵۱	.....	۴-۲ روایات و کشاورزان
۱۵۱	.....	۴-۳ کشاورزی شغل مقدس
۱۵۳	.....	۴-۴ کشاورزی درس خدانشناسی
۱۵۵	.....	۴-۵ کشاورزی در قرآن کریم؛ نویدی بر استقلال اقتصادی
۱۵۵	.....	۴-۶ سیمای گیاهان زراعی در قرآن کریم
۱۵۷	.....	۴-۷ قرآن و گیاهان
۱۵۸	.....	۴-۸ گیاهان زراعی که در قرآن کریم
۱۵۸	.....	۴-۸-۱ نخل (خرما)
۱۵۹	.....	۴-۸-۲ اعناب (انگور)
۱۶۳	.....	۴-۸-۳ زیتون
۱۶۷	.....	۴-۸-۴ زُمان (انار)
۱۶۷	.....	۴-۸-۵ بقولیات (سبزی ها)
۱۶۸	.....	۴-۸-۶ قنء (خیار)

- ۱۶۹ ..... ۷-۸-۴ بصل (پیاز)
- ۱۷۰ ..... ۸-۸-۴ حنطه (گندم)
- ۱۷۱ ..... ۹-۸-۴ زنجبیل
- ۱۷۲ ..... ۱۰-۸-۴ ترنجبین «من»
- ۱۷۲ ..... ۱۱-۸-۴ خردل
- ۱۷۲ ..... ۱۲-۸-۴ یحان
- ۱۷۳ ..... ۱۳-۸-۴ نیر (انجیر)
- ۱۷۳ ..... ۱۴-۸-۴ دیاه سدر
- ۱۷۶ ..... ۱۵-۸-۴ گیاه اژ
- ۱۷۷ ..... ۱۶-۸-۴ طلع (خار مغان)
- ۱۷۷ ..... ۱۷-۸-۴ اکافور
- ۱۷۸ ..... ۱۸-۸-۴ عدس
- ۱۷۹ ..... ۹-۹-۴ ذکر صفات برای گیاهان در قرآن کریم
- ۱۸۱ ..... ۱۰-۹-۴ کشاورزی در فرهنگ اهل بیت (ع)
- ۱۸۸ ..... ۱۱-۹-۴ درختان، گیاهان، میوه‌ها
- ۱۹۱ ..... ۱۲-۹-۴ ماده سبز گیاهی
- ۱۹۳ ..... ۱۳-۹-۴ جنبش، پرورش و رشد دانه
- ۱۹۳ ..... ۱۴-۹-۴ نگهداری محصول در خوشه خود
- ۱۹۵ ..... ۱۵-۹-۴ دلیل تنوع گیاهان و درختان
- ۱۹۵ ..... ۱۶-۹-۴ رطب و زایمان
- ۱۹۷ ..... ۱۷-۹-۴ تنوع گیاهان در قرآن و روایات
- ۱۹۸ ..... ۱۸-۹-۴ بهار زمان رستاخیز زمینی
- ۱۹۹ ..... ۱۹-۹-۴ فواید میوه‌ها در کلام امام صادق (ع)
- ۲۰۱ ..... ۲۰-۹-۴ اشاره قرآن به عمل فتوسنتز گیاهان در صبح گاه
- ۲۰۳ ..... ۲۱-۹-۴ زوجیت گیاهان (جنسیت گیاهان) در قرآن
- ۲۰۴ ..... ۲۲-۹-۴ درختکاری و باغداری تجلی خلافت الهی

- ۲۰۴..... ۲۳-۴ اهمیت باغ و بوستان و درخت
- ۲۰۶..... ۲۴-۴ اهمیت درخت و درختکاری در اسلام
- ۲۰۷..... ۲۵-۴ تأثیر درختان بر جسم و جان
- ۲۰۸..... ۲۶-۴ فواید درختان
- ۲۰۹..... ۲۷-۴ اهمیت کاشت درخت
- ۲۱۶..... ۲۸-۴ جایگاه درخت در قرآن
- ۲۱۶..... ۲۸-۴-۱۰۱ شجره معانی آن
- ۲۱۷..... ۲۸-۴-۲ مبارک استفاده از درخت در قرآن
- ۲۲۶..... ۲۸-۴-۳ نقش درخت در هدایت و قدرت خداوند
- ۲۲۷..... ۲۸-۴-۴ درخت و نم در قرآن
- ۲۲۸..... ۲۸-۴-۵ درختان بهشتی
- ۲۲۹..... ۲۸-۴-۶ اهمیت درخت و درختکاری در روایات معصومین (ع)
- ۲۲۹..... ۲۸-۴-۷ ارزش حیاتی درخت
- ۲۳۰..... ۲۸-۴-۸ تنوع درختان
- ۲۳۱..... ۲۸-۴-۹ درختان شگفت و آثار آن در زندگی
- ۲۳۳..... ۲۸-۴-۱۰ فواید درخت
- ۲۳۴..... ۲۹-۴ گیاهان و جنگل‌ها، آرایه‌های زمین
- ۲۳۴..... ۳۰-۴ انواع باغ‌ها و بوستان‌ها و تنوع آن
- ۲۳۵..... ۳۱-۴ میوه‌های قرآنی
- ۲۳۵..... ۳۲-۴ وظایف باغداران
- ۲۳۶..... ۳۳-۴ جنگل؛ طلای سبز
- ۲۳۷..... ۳۳-۴-۱ قطع بی‌رویه درختان و تخریب جنگل‌ها و مرتع‌ها
- ۲۳۸..... ۳۳-۴-۲ پرهیز از قطع درختان
- ۲۴۲..... ۳۳-۴-۳ درختکاری، سنت نیکو
- ۲۴۲..... ۳۳-۴-۴ ممنوعیت جنگل‌زدایی

- ۲۴۳ ..... ۴-۳۳-۵ قطع درختان، مخالفت با حکم حکومتی
- ۲۴۴ ..... ۴-۳۴-۴ نگرش قرآن به نقش مراتع در اقتصاد پویا
- ۲۴۴ ..... ۴-۳۴-۱ نقش مرتع در حفاظت از محیط زیست
- ۲۴۵ ..... ۴-۳۴-۲ تفکر و تدبیر در مرتع برای کشف حقایق
- ۲۴۷ ..... ۴-۳۴-۳ فواید و آثار مراتع
- ۲۴۸ ..... ۴-۳۴-۴ تغذیه انسان و دام، مهم ترین فایده مراتع
- ۲۴۸ ..... ۴-۳۴-۱ نقش مراتع در استقلال اقتصادی و امنیت غذایی
- ۲۵۲ ..... فصل پنجم
- ۲۵۲ ..... حیات وحش
- ۲۵۴ ..... ۵-۱ حقوق حیوانات
- ۲۵۴ ..... ۵-۲ حقوق جانوران و دیر
- ۲۵۶ ..... ۵-۳-۳ گستره حقوق حیوانات در اسلام ر غرب
- ۲۵۶ ..... ۵-۳-۱ بررسی حقوق حیوانات در دنیا
- ۲۵۷ ..... ۵-۴ حیوانات، حشرات و پرندگان
- ۲۵۸ ..... ۵-۵ دین ستیزی و له له زدن سگ
- ۲۵۹ ..... ۵-۶ مغز حیوانات و چگونگی هدایتشان
- ۲۶۰ ..... ۵-۷ "صدای خران" آزار دهنده ترین صدای ناخوشایند جانوران
- ۲۶۱ ..... ۵-۸ دایناسورها در قرآن
- ۲۶۴ ..... ۵-۹ خلقت شتر
- ۲۶۶ ..... ۵-۱۰ گوشت خوک
- ۲۶۹ ..... ۵-۱۱ شیرسازی دام ها
- ۲۷۰ ..... ۵-۱۲ گوشت ماهی
- ۲۷۰ ..... ۵-۱۳ مورچه
- ۲۷۱ ..... ۵-۱۳-۱ شکستن بدن مورچه و مورچه هایی با بدن شیشه ای
- ۲۷۱ ..... ۵-۱۴ زنبور عسل
- ۲۷۴ ..... ۵-۱۵ آفرینش و تغذیه مگس از دیدگاه قرآن کریم

پیشگفتار

آب و هوا و خاک، که در اختیار ماست
 ارکان هستی‌اند و بهای محیط زیست
 خالقِ چو کرده خلق بیا حرمتش بدار
 تکریم کن پطفِ خدای محیط زیست
 دریا و دریاچه و چشمه صحرا و جویبار
 هر یک نشانه‌ای از عفت و تقوی است
 عطر گل و ترانه بیل و سوسن
 زیباترین حدیث، برای محیط زیست
 ملک تو نیست آب که آلوده‌اش کنی
 جان مایه است آب برای محیط زیست
 خواهی اگر سلامتی جسم و جان خویش
 سالم بدار، هم تو هوای محیط زیست
 از روی جهل، گر ننهی ارج قدر خاک
 شناختی تو قدر و بهای محیط زیست
 حرمت بدار این سه عناصر که می‌رسد
 از هر طرف به گوش ندای محیط زیست
 "ایزو" که واژه‌ای است فرنگی برای تو
 اجرا شود ز بهر بقای محیط زیست
 شاید که با اصول مدیریت صحیح
 فکری شود به حفظ و بقای محیط زیست

(محمد رضا امیری)